

Nr 103.

Av herr **Pehrsson-Bramstorp m. fl.**, om utfärdande av vissa föreskrifter att av länsstyrelserna beaktas vid fastställande av brandordningar.

Genom den vid 1944 års riksdag beslutade brandlagstiftningen, innefattande brandlag och brandstadga, samt genom den med anledning av nämnda lag och stadga sedermera utarbetade normalbrandordningen genomfördes en avsevärd förstärkning av brandskyddet beträffande såväl stad som landsbygd. En av orsakerna till denna skärpning var de erfarenheter, som gjorts i de krigförande länderna av luftkrigets fara ur brandsynpunkt. Särskilt hade det visat sig att öppna upplag av eldfarliga ämnen voro riskabla. Så länge kriget pågick funnos även liknande faror för vårt vidkommande dels genom beskjutningen av inflygande främmande plan, dels genom att dessa ibland råkade fälla sin bomblast över svenskt område och dels genom att skadade plan vid störtning kunde förorsaka eldsvåda. Men även det ovissa läge som då förefanns för vårt land påverkade beslutet om den nya och skärpta brandlagstiftningen. Denna måste därför ses som en pendang till den vid samma riksdag beslutade civilförsvarlagen. I och med att kriget avslutats torde risken för antändning från luften ha väsentligt minskats.

Det skall gärna erkännas att det förutvarande brandskyddet i många fall varit bristfälligt och att en förstärkning därav kan anses påkallad. De bestämmelser i gällande brandlag och brandstadga som föreskriva skyldighet för landsbygdskommuner att inrätta ett välordnat brandförsvär med övat brandmanskap, modern, motoriserad brandattiralj och säkrade vattentillgångar torde vara nödvändiga i det nutida brandskyddet. Påpekas bör emellertid i detta sammanhang att praktiska svårigheter i många fall hota att försvåra eller omöjliggöra ernåendet av uppsatta mål, samtidigt som ekonomiska förhållanden tendera att allt för hårt belasta vissa kommuner. Men även om sådana förhållanden torde påkalla ett kraftigare ekonomiskt bistånd från statens sida eller ett uppskov med organisationens genomförande, måste principen i strävandet efter ett bättre brandförsvär erkännas såsom riktig.

Vad som däremot vållat betänkligheter äro vissa detaljer och då främst i den uppgjorda normalbrandordningen, vilken, tvärtemot vad som av utredningen avsågs, nu tycks av vederbörande myndigheter ordagrant tillämpas under alla förhållanden. Enligt gällande brandstadga skall nämligen för varje kommun finnas en brandordning, vilken skall upptaga de bestämmelser som — utöver vad i allmän lag eller i brandstadgan eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits — äro erforderliga för ordnandet av ortens

brandförsvar. I syfte att underlätta för kommunerna att upprätta brandordning och för att ge en handledning härvidlag uppdrog dåvarande statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet åt riksbrandinspektören med biträde av särskilda sakkunniga att utarbeta en normalbrandordning. Denna, som framlades år 1945 (SOU 1945: 19) torde för närvarande utgöra rättsnötet för länsstyrelserna vid bedömandet av de olika kommunernas förslag till brandordningar. Enligt övergångsbestämmelserna till brandstadgan skall nämligen så snart ske kan och senast den 1 januari 1947 förslag till brandordning å de skilda orterna ha upprättats och underställts länsstyrelsernas prövning. Trots att de sakkunniga bestämt framhöllo att förhållandena inom olika kommuner äro så skiftande, att generella regler icke kunna passa för alla, vägra på sina håll länsstyrelserna att överhuvud taga hänsyn till sådana förhållanden, som omöjliggöra efterlevnad av vissa bestämmelser i normalbrandordningen. En sådan detalj är t. ex. bestämmelsen att stack av otröskad gröda, halm eller hö icke får placeras närmare än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad. (Hittills har i regel ett avstånd av endast 6 meter ansetts tillräckligt.) Ovannämnda nya bestämmelse kan i många fall ej efterlevas av den anledningen, att det inte finns arbetsfolk att tillgå i den utsträckning som är nödvändigt för en förflyttning denna längre sträcka. Det är ett hinder som den enskilde jordbrukaren inte kan bemästra, men som väl kan förorsaka honom dagsböter enligt brandordningens bestämmelser, om han nödgas frånga desamma. Det har också vållat mycken irritation bland jordbrukare, när vederbörande myndigheter inom länet vägrat taga hänsyn till de sakskaäl, som framförts mot denna bestämmelse. I vissa brandkärsdistrikt har man, trots upprepade uppmaningar om godkännande, vägrat medtaga ovannämnda bestämmelse, enär man anser det meningslöst att fastställa en regel, som ändock många jordbrukare stå oförmögna att efterfölja. Ofta kunna nämligen maskinella hjälpmedel ej användas för denna längre förflyttning dels på grund av att transporten måste ske i sidled och dels emedan den elektriska kraften ej är tillräcklig. Om man skulle använda särskilda, fristående halmtransportörer för att fortsätta förflyttningen, där de ordinarie (halmpressar el. dyl.) ej räcka till, skulle man allvarligt tangera brandlagens uttalande att oskälig kostnad skall undvikas vid brandskyddsåtgärdernas tillämpning. Vederbörande utredning framhöll nämligen bl. a. »att tvång bör ej föreskrivas att verkställa brandskyddsåtgärder som medföra oskälig kostnad». Liknande synpunkter kunna läggas på att stack av otröskad gröda ej heller får ligga närmare än 12 meter från byggnad. Detta försvårar eller omöjliggör på många håll att halmen från dylik stack vid tröskning kan på maskinell väg intransporteras i närliggande loge, vilket är vanligt i sådana fall. En uppmjukning i tillämpningen eller ett borttagande av denna bestämmelse är därför nödvändig, om inte ett mycket stort antal jordbrukare mot sin vilja skola bli hemfallna till straff för en förseelse, som de oftast sakna möjligheter att undvika.

Tillgänglig statistik torde ej heller klart utvisa att brandfaran från halmstackarna är så stor som man vill göra gällande. Halm som förvaras inomhus är betydligt eldfarligare genom sin torrhet och genom att den ofta är närbelägen elektriska ledningar samt i större utsträckning utsatt för den risk, som oförsiktigt handhavande av eld från barn eller vuxna utgör. Det finns också brandstodsbolag, som hålla fast vid de förutvarande bestämmelserna att stack endast behöver ligga 6 meter från byggnad för att försäkring skall medgivas. Detta torde vara ett klart bevis för den praktiska sakkunskapens syn på frågan.

Visserligen finnas möjligheter för enskilda jordbrukare att erhålla dispens från åberopade bestämmelse, men dylik torde i huvudsak lämnas endast då på grund av tätbebyggelse mark ej finnes tillgänglig eller då en stack skulle komma för nära byggnader som tillhöra annan person. På grund av rådande brist på arbetskraft kan som regel en jordbrukare ej överblicka sin arbetskraftstillgång förrän samma dag han skall börja tröskningen eller då brandordningens bestämmelse för honom blir aktuell, men då är det för sent att begära dispens. Om en sådan skulle vägras och halmen fördenskull vid senare tidpunkt måste förflyttas, torde denna kunna anses tillspillogiven om den under tiden utsatts för regn.

Även då det gäller tillämpningen av vissa andra bestämmelser i brandlag, brandstadga och brandordning, kunna berättigade anmärkningar framställas. Så är t. ex. fallet med sotningsbestämmelserna. Även här har såväl utredningen som propositionen avsett en försiktig tolkning för landsbygdens del. I normalbrandordningen ha sålunda föreskrivits kortare sotningsfrister för tätbebyggda samhällen än för rena landsbygdskommuner. Likaså har föreskrivits att i tätbebyggda samhällen sotning bör få verkställas endast av person, som godkänts av brandstyrelsen. För erhållande av sådant godkännande bör dock icke krävas kompetens, motsvarande den som brandstadgan kräver för skorstensfejare i stad. I brandordning för kommun där något tätbyggt område ej finns anses, enligt normalbrandordningen, bestämmelser om särskild skorstensfejare kunna uteslutas. Därjämte framgår av normalbrandordningen att i kommuner, där tätbebyggelse finns, olika bestämmelser böra kunna utformas i detta avseende dels för den tätbebyggda och dels för den övriga delen av kommunen.

Vid fastställandet av bestämmelser i detta avseende har emellertid även en avsevärd skärpning kommit att tillämpas. Så ha t. ex. krävts kortare tidsintervaller för sotning i rena landsbygdskommuner än normalbrandordningen rekommenderat. Vidare ha krävts bestämmelser om särskild kompetens för den person som skulle utföra sotning. Det kan nämnas att murare, som ägt kompetens i byggandet av rökgångar, icke ansetts kompetent att utöva sotningsarbetet. Att här kräva samma utbildning som då det gäller att utöva skorstensfejaryrket i stad, nämligen att ha med godkända vitsord genomgått kurs vid statens brandskola, måste anses obefogat. De i brandlag

och brandstadga bestämda sotningsföreskrifterna ha därför blivit onödigt betungande för en stor del av landsbygdskommunerna på grund av att myndigheterna tillämpa en strängare tolkning av dessa än vad ursprungligen avsetts. Även i andra detaljer torde en bättre anpassning till landsbygdens speciella förhållanden böra kunna tillämpas.

Den fria tolkningen av vissa brandskyddsföreskrifter torde ha sin grund i den formulering som § 11 mom. 1 i brandlagen erhållit. Denna lyder som följer: »Ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning är skyldig att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap, även som att i övrigt vidtaga de åtgärder som till förebyggande av brands uppkomst och spridning äro av nöden och som icke medföra oskäligen kostnad. Har brand — — — jämförlig rätt.» Denna paragraf är likalydande med brandförvarsutredningens förslag. I sitt yttrande till prop. nr 265 vid 1944 års riksdag angående förslag till brandlag och brandstadga uttalar emellertid vederbörande departementschef beträffande nämnda paragraf följande: »Den i 11 § 1 mom. första stycket av utredningens förslag upptagna bestämmelsen är mycket omfattande. Under uttrycket 'i övrigt vidtaga de åtgärder som till förebyggande av brands uppkomst och spridning äro av nöden' kunna långtgående brandskyddsåtgärder hänföras. Ehuru till stadgandet fogats den begränsande förklaringen, att åtgärderna icke få medföra oskäligen kostnad, förefinnes dock risk för att stadgandet i tillämpningen kan leda till alltför stora krav på fastighetsägare och andra. Då stadgandet detta oaktat av hänsyn till dess betydelse för brandförsvarets effektivitet — särskilt vad angår industrier och andra större anläggningar — synes mig böra tillstyrkas, vill jag samtidigt understryka att tillämpningen måste ske med måttfullhet och med iakttagande av att kostnaderna för brandskyddsåtgärderna stå i rimligt förhållande till de värden som skola skyddas.» Åberopas kan också vad första lagutskottet anförde i yttrande över motion nr 352 i andra kammaren vid 1946 års riksdag, där det heter bl. a.: »Enligt övergångsbestämmelserna till brandlagen skall förslag till brandordning hava upprättats och underställts länsstyrelsens prövning så snart ske kan och senast den 1 januari 1947. Riksbrandinspektören har med biträde av särskilda sakkunniga utarbetat normalbrandordning avsedd att tjäna till ledning vid arbetet med uppgörande av brandordningar för kommunerna. Det har inom utskottet upplysts, att man på sina håll icke ansett sig berättigad frågå denna normalbrandordning, oaktat bestämmelserna däri icke i allo varit lämpade för förhållandena. Utskottet vill i anledning härav framhålla, att normalbrandordningen givetvis icke oförändrad kan passa för alla fall, då förhållandena inom de olika kommunerna äro mycket skiftande. I vissa fall t. ex. i fråga om rena landskommuner torde sålunda åtskilliga av de i normalbrandordningen upptagna bestämmelserna kunna undvaras.» Trots dessa från regerings- och riksdagshåll klart uttalade meningar angående tillämpningen av vissa bestämmelser på ifrågavarande område fortsätta

dock på sina håll länsstyrelser att vidhålla en tillämpning, som måste anses stå i motsats till statsmakternas ovan åberopade uttalanden.

Med hänvisning till det ovan anförda få vi därför hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville utfärda sådana föreskrifter för länsstyrelserna att dessa vid fastställande av brandordningar beakta de i motionen anförda synpunkterna.

Stockholm i januari 1947.

<i>A. Pehrsson-Bramstorp.</i>	<i>Nils G. Hansson</i> i Skegrie.	<i>Anders Pettersson</i> i Dahl.
<i>Hjalmar Svensson,</i> Grönvik.	<i>I. Pettersson</i> i Rosta.	<i>Axel Rubbestad.</i>
<i>Aron Gustafsson</i> i Lekåsa.	<i>Robert L. Jansson,</i> Aspeboda.	<i>Harald Johnsson</i> i Skoglösa.
<i>J. Onsjö.</i>	<i>Arvid Jonsson,</i> Skedsbygd.	<i>David Boman</i> i Stafsund.
<i>C. O. Carlsson</i> i Bakeröd.	<i>Emil Gustafson.</i>	<i>Ivar Johansson</i> i Mysinge
<i>Per Persson,</i> Norrby.	<i>K. E. Hansson</i> i Skediga.	<i>Gustaf Svensson</i> i Vä.
<i>Gunnar Larsson</i> i Luttra.	<i>Sven J. Vigelsbo.</i>	<i>Sam. B. Norup.</i>
<i>K. A. Ryberg.</i>	<i>Hj. R. Nilson</i> i Spånstad.	<i>Nils Jönsson</i> i Rosshol.
<i>J. W. Pettersson</i> i Norregård.		<i>Harald Andersson</i> i Dunker.